

Til Folketingets Præsidium

Christiansborg den 28. oktober 2004

Referat

af Kulturudvalgets studietur til Toronto den 27. september til 2. oktober 2004

Deltagere (MF): Kim Andersen, Leif Mikkelsen, Bodil Kornbek, Jytte Wittrock, Flemming Damgaard Larsen, Arne Toft, Peder Sass

Referent: Lis Grønnegård Rasmussen

Dagsorden: Formålet med studieturen var dels at overvære åbningen af og indhente erfaringer fra det store danske kulturfremstød SUPERDANISH. Desuden ville udvalget studere canadisk kulturpolitik. Udvalget besøgte ligeledes en række kulturinstitutioner i byen.

SUPERDANISH

Baggrunden for det store danske kulturfremstød i Toronto var et ønske fra Harbourfront Center (HC) om at udstille danske kunstnere.

HC, som blev grundlagt for 30 år siden i et nedlagt fabriksområde ved havnen, er i dag Canadas største kulturcenter med 12 millioner besøgende årligt til de omkring 4000 begivenheder. I begyndelse var stedet ejet af regeringen, der siden trak sig ud, og HC er i dag et selvejende, nonprofitabelt center med alle typer kunst samlet på et sted. HC har et årligt budget på 23 mio.\$, hvor den statslige andel udgør 22 %. Stedet er blevet Torontos mest turistbesøgte, og også byens egne indbyggere føler et stort ejerskab over kulturcentret. 70 % af aktiviteterne er gratis, der betales kun entré for teaterforestillinger ol., og derfor er stedet blevet meget populært og kan tiltrække mange private sponsorer. Centret har ifølge direktør Bill Boyle stor økonomisk effekt på hele området. Ifølge centrets beregninger genererer stedet 135 mio.\$ til den lokale økonomi gennem nye jobs, butikker m.v.. Medarbejderstaben er på omkring 200, og centret ledes af en 26 mands stor bestyrelse: 7 udpeget af de tre regeringsniveauer, 2 borgere og resten af bestyrelsesposterne er tildelt forretningsfolk, kunstnere med flere.

HC har tidligere lavet kulturfremstød for Tyskland, Holland, Sverige og senest Japan i 1995. Japanfremstødet tog 4 år at planlægge, og Bill Boyle troede, at han aldrig mere skulle arrangere landefremstød igen. Men til hans store overraskelse udtrykte alle hans chefer inden de forskellige kunstretninger positiv interesse for Danmark, da den danske ambassade i Canada henvendte sig med en forespørgsel. Bill Boyle besøgte Danmark, og han fandt basis for at arbejde videre med idéen. Forudsætningen var, at det skulle være stort. Ellers var der ikke tilstrækkeligt besøgsgrundlag. Den drivende kraft for Bill Boyle var, at der var masser af god kunst i Danmark – og det var altså ikke den lille havfrue, han tænkte på. Bill Boyles opfattelse var, at de besøgende ville sympatisere med dansk kunst, idet der er ganske mange lighedstræk mellem Danmark og

Canada. Begge lande kendetegnes efter hans opfattelse af et alternativt syn på verden, idet begge lande ønsker at beskytte nationens identitet. Det var i øvrigt et grundlæggende synspunkt fra besøget i Toronto, at canadierene kulturelt søger andre steder hen end USA.

Samarbejdet omkring SUPERDANISH bygger på en direkte kontakt mellem de enkelte samarbejdspartnere inden for de forskellige kunstarter. Canadiske kuratorer udvalgte den bedste danske kunst inden for de enkelte kunstarters genre – ikke fordi at den var dansk, men fordi den var bedst! Denne opfattelse delte den canadiske samarbejdspartner, repræsenteret af bl.a. initiativtageren Bill Boyle og repræsentanter for den danske arbejdsgruppe, som Kulturudvalget mødte i Toronto.

Den danske arbejdsgruppe var repræsenteret inden for såvel arkitektur, kunsthåndværk, billedkunst børneteater m.v. Direktør Kent Martinussen, Dansk Arkitektur Center fortalte udvalget om de 3 arkitekturudstillinger ”Too Perfect”, som helt identiske var opbygget i henholdsvis Toronto, Venedig og København i samarbejde med Bruce Mau, hvis designvirksomhed udvalget også fik lejlighed til at besøge. Kent Martinussen fortalte, at DAC’s bevæggrunde for samarbejde var et ønske om at søge at bringe dansk arkitekturs succes ind i en ny epoke i en global verden. Kent Martinussen forudså SUPERDANISH succes på grund af den store interesse fra bl.a. sponsorer.

En række danske virksomheder sponsorerede på forskellig vis SUPERDANISH. En lidt kuriøs historie i den sammenhæng var, da et Maersk containerskib, som husede 11 containere fyldt med dansk kunst ugen før åbningen af festivalen blev bremset af orkanen ”Ivan” i Stillehavet. Meldingen var, at skibet ikke kunne nå frem rettidigt. Kraftigt benarbejde fra såvel den danske som den canadiske projektledelse fik imidlertid Maersk til at sætte alt ind for at skibet nåede frem, toldpapirer blev ordnede forud m.v., således at store lastbiler i ekspresfart kunne transportere containerne frem, og arrangørerne, repræsentanter for sponsorerne m.v. arbejdede i døgndrift på at få opstillet alle udstillingerne til den officielle åbning. Sponsoreringen i SUPERDANISH omfattede i øvrigt mange forskellige niveauer fra Arne Jacobsen stole til flybilletter, hoteludgifter m.v. til de over 200 danske kunstnere, der deltog i festivalen.

Birgitte Jahn, direktør for Danish Craft fortalte udvalget, at dansk kunsthåndværk og design har haft meget gode erfaringsudvekslinger på fagligt niveau. Der er potentielle store ressourcer inden for fagets grundforskning. Dansk kunsthåndværk står stærk internationalt, og Birgitte Jahn havde store forventninger til kulturfremstødet i Toronto.

Cathrine Lefebre fra Billedkunstcentret redegjorde for, hvordan canadiske kuratorer havde udvalgt 10 danske kunstnere, således at den enkelte kunstner blev tænkt ind i de enkelte gallerier.

Canadierne er i det hele taget ikke bange for at kombinere kunst og erhverv, idet det er opfattet som en selvfølge, at sponsorer ikke blander sig i det faglige arbejde. Sponsorbidrag er fradragsberettigede i Canada. Bidragene må ikke være bundne til en enkelt kunstner, men gerne til en udstilling eller en kulturinstitution.

Der er stor interesse om dansk børneteater, som canadierne er meget imponerede over. En række forskellige danske børneteatre og dansere var inviteret til festivalen. Canadierne ville gerne indhente erfaringer fra Danmark på børneteaterområdet, idet de selv mere har erfaring i børneklovneri. Samlet bliver det til 40 forestillinger gennem oktober måned, og billetsalget går rigtig godt. Dansk børneteater er nu ved at gøre sit indtog i Nordamerika, som det blev udtrykt.

Samarbejdet vil fortsætte også efter denne festival.

Ud over at overvære åbningen af alle udstillingerne i selve Harbourfront Center, besøgte udvalget en række gallerier og institutioner, der udstillede dansk kunst. Udvalget mødtes også med flere af de danske kunstnere. Hos Canadian Opera Company var de meget glade for samarbejdet om den danske festival, og her mødte udvalget bl.a. komponisten Poul Ruders, der fortalte om sin opera "A Handmaid's Tale", som udvalget også overværede under besøget. Operaen er skrevet over en bog af Margaret Atwood, som er en af Canadas mest berømte forfattere. På opfordring af den daværende operachef på det kongelige teater Eleane Padmore skrev Poul Ruders en helafdens opera, som er en dystopi dvs. en negativ fremtidsvision. Margaret Atwoods bog, som blev skrevet i 1984 og skal foregå i 2006, handler om et fundamentalistisk styre i USA, hvor kvinderne er ekstremt undertrykte.

Der er stor interesse for operaen i Toronto også blandt de unge, der alle kender bogen bag operaen. På en enkelt weekend blev der solgt over 1000 billetter. Den samlede belægning på alle forestillingerne er over 90 procent. Det er første gang operaen opsættes i Canada, og alle rekvisitter er transporteret fra Det kongelige Teater i København.

Udvalget mødte desuden Katrine Ring, som har stået for udvælgelsen af dj's til SUPERDANISH. Katrine Ring præsenterede det danske elektroniske program, og udvalget fik en interessant drøftelse med Katrine omkring ophavsrettighedsspørgsmålet. Desværre tillod udvalgets stramme program ikke en besøg i den natklub, hvor Katrine Ring ville præsentere sit jazz-dj-program.

Alt i alt blev SUPERDANSIH opfattet som en succes. Den almindelige kulturforbruger i Toronto kendte til den danske kulturfremstød, viste Harbourfront Centers målinger. Samtlige canadiske interessenter, som udvalget mødte, udtrykte sig positivt om festivalen og dansk kunst.

Canadas kulturpolitik

Canadas kulturpolitik primære formål er at understøtte det multikulturelle samfund samtidig med, at den opbygger en følelse af, at landet "hænger sammen". Kulturpolitikken bygger på respekten for de multikulturelle forskelligheder. Historiebøger fortæller om 56 oprindelige folk, som talte mere end 30 forskellige sprog. I dag er engelsk og fransk de dominerende sprog, men fremtidens kulturpolitik bygger på respekten for de oprindelige folk og forskelligheder i landets befolkning.

Canada er et af verdens mest multikulturelle samfund. Ca. 20 % af befolkningen er født uden for Canada, men fordi immigranter oftest bosætter sig i byerne er halvdelen af befolkningen i Toronto immigranter. Tidligere indvandrede folk oftest fra Europa. I dag indvandrer der flest fra Asien og mellemøsten. I 2031 vil den samlede befolkningstilvækst komme fra immigration. De fleste canadier betragter det multikulturelle islæt som en vigtig del af Canadas identitet. Især de unge betragter multikultur som berigende for landet.

Canada har dog store udfordringer i forhold til de mange immigranter. Særligt de "ikke-europæisk-udseende" immigranter har vanskeligt ved at få jobs, der passer til deres uddannelsesnivea. Kulturpolitik betragtes i Canada som et vigtigt element i

integration af immigranter. Kulturpolitikken skal også medvirke til at skabe en national identitet – ikke mindst som modpol til den amerikanske kultur, som i høj grad dominerer Nordamerika.

Viceminister for kultur og medlem af det føderale parlament Sarmite Bulte fortalte, at den føderale regering årligt bruger omkring 3,2 mia.\$ på kultur. Provinsregeringerne investerer tilsvarende 2,1 mia.\$ inden for kulturområdet. Generelt set yder Canada langt færre offentlige kunststøttemidler end Danmark. End del af indtægterne kommer fra billetsalg, men også den private sponsorering er langt mere udbredt i Canada end i Danmark.

Som svar på spørgsmål fra udvalget om hvorvidt den private sponsorering påvirker den kunstneriske udførelse, understregede Sarmite Bulte, at den private støtte ikke begrænser den kunstneriske frihed, idet støtte går til institutionen og ikke til den enkelte kunstner. Støtten kan også gives til Kunstrådet (en ”armslængde” føderal kulturinstitution, der reporterer til parlamentet gennem kulturministeren). Sponsorering er ikke det store emne i den offentlige debat i Canada. Firmaer yder oftest støtte med henblik på at markedsføre sig og ikke for at påvirke kunsten, sagde Sarmite Bulte. Hun understregede dog, at det er meget vigtigt, at kulturpolitikken bliver ført på det nationale plan såvel på føderale, provinsielle og kommunale niveau. Sarmite Bulte var meget interesseret i internationalt samarbejde – herunder med Danmark – og ser frem til at fortsætte dialogen i UNESCO.

Udvalget mødtes på The Royal Ontario Museum med repræsentanter for Ontarios provinsregering. Vicekulturminister Terry Smith gennemgik den provinsielle kulturpolitik. Budgettet er på 233 mio.\$, hvoraf hovedparten anvendes på de enkelte kunstinstitutioner. En mindre del går til udvikling af nye programmer og politikker. De centrale problemstillinger i Ontarios kulturpolitik er: Bevarelse af kulturarv, uddannelse, vilkår for kunstnere, styrkelse af kulturinstitutionerne samt stærke kulturelle organisationer.

De største udfordringer blev beskrevet som: At skaffe sponsorering, renovering af eksisterende bygninger, copyright og canadisk identitet, barrierer for vækst i kulturindustrien, at kultur bør ses som en værdi og ikke som en ”unødvendig udgift”. Terry Smith fremhævede, at der var en stigende interesse for bevarelse af kulturarven, ligesom hun så muligheder inden for kulturturisme og offentlig/ privat partnerskab.

Under besøget på The Royal Ontario Museum mødte udvalget operachef og dirigent Richard Bradshaw. Efter hans mening havde Canada kulturpolitisk set mere at lære af Danmark end omvendt, idet han bemærkede at Danmark giver seks gange mere i kunststøtte.

Bestyrelsesformand for The Royal Ontario Museum William Thorsell redegjorde for ombygningen af museet, som arkitekt Daniale Libeskind stod for efter at have vundet en international konkurrence. Museet er det største i Canada med både nutid- og naturhistorisk kunst. 30% af indtægterne kommer fra de nationale niveauer, mens den resterende del kommer fra billetindtægter og privat sponsorering. Museet mangler fortsat 50 mio. \$ til restaureringen af museet, som skal stå færdigt om 2 år.

Bestyrelsesformanden for det provinsielle kunstråd i Ontario, John Brotmann, redegjorde for forskellen i det danske Kunstråds finansiering, som hovedsagelig består af offentlige midler, i forhold til Ontario kunstråds indtægter, som består af 25% offentlige midler, 25% private og 50% entréindtægter. Ontario kunstråds har to missioner: At skaffe midler til

professionelle kunstnere samt at skaffe adgang til deres værker. Der er mere end 400 professionelle kunstinstitutioner i Ontario, som understøtter omkring 21.000 udstillinger/ værker om året.

Øvrige besøg

Shawfestivalen har været medvirkende til at starte turistindustrien i Niagraområdet. Festivalen er sammen med vandfaldet samt områdets gode vin hovedårsagen til, at turister besøger regionen. Festivalen, som bygger på Georg Shaws (1856-1950) stykker, består af 3 teatre, som årligt opsætter 800 forestillinger. På en uge kan man se op til 10 forskellige forestillinger. Tilskuerne er 60% canadier og 40% amerikaner. Festivalen har et årligt budget på 24 mio.\$. 77% af indtægterne stammer fra billetsalg, café mv. mens resten er privat finansiering. Festivalen har omkring 80 skuespillere om året – mindst 50 skuespillere er gennemgående i 5–6 år.

The Distilly er et privat kulturcenter, som har til huse i restaurerede bevaringsværdige bygninger i et gammelt bryggeri. Det var et meget interessant område med butikker, som handlede glaskunst, møbler, kunsthåndværk m.v.

Ontario Cinematheque arrangerer Toronto berømte internationale filmfestival, hvor købere og sælgere fra hele verdenen gennem 10 dage overværer mere end 250 film. Festivalen besøges af 4000 gæster fra filmverdenen. Festivalen præsenterer en del verdenspremierer. Flere danske film præsenteres under festivalen. Seneste dogmefilm, Bille August og Susanne Bier samt en række børnefilm. Cinemathequets seneste udfordring er at etablere et filmhus, som samler biografer, caféer, kontorer mv. Cinemathequet finansieres af 28% offentlige midler, mens de resterende 72% stammer fra sponsorering og entréindtægter. Festivalen bidrager med 70-100 mio.\$ i den lokale økonomi for hver festival. SUPERDANISH havde medført et tæt samarbejde med det danske filminstitut, og Cinemathequet havde medvirket i udvælgelse af de danske film, som præsenteres under SUPERDANISH.